

KALLIO

peruspalvelukuntayhtymä

**Tarkastuslautakunnan arviointikertomus
vuodelta 2016**

Tark ltk 5.4.2017

Sisälllys

1. Tarkastuslautakunnan kuntalain ja Kallion tarkastussäännön mukainen tehtävä, kokoonpano ja toiminta	3
2. Puheenjohtajan katsaus.....	4
3. Edellisen vuoden arviointikertomuksen johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi	5
4. Arvio asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta.....	5
4.1. Toiminnan ja talouden strategiset tavoitteet.....	6
4.2. Palvelualoittaisten tavoitteiden toteutuminen.....	7
5. Henkilöstö	9
6. Muut havainnot	10
7. Yhteenveto.....	10
8. Tili- ja vastuuvapauden myöntäminen.....	10
9. Toimenpide-esitys arviointikertomuksen johdosta.....	11

1. Tarkastuslautakunnan kuntalain ja Kallion tarkastussäännön mukainen tehtävä, kokoonpano ja toiminta

Peruspalvelukuntayhtymä Kallion yhtymäkokouksen valitseman tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 §:n mukaan arvioida, ovatko kuntayhtymän yhtymäkokouksen talousarviossa asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Lisäksi tarkastuslautakunnan on seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista.

Yhtymäkokouksen vuosia 2013–2016 varten valitsema tarkastuslautakunta antaa yhtymäkokoukselle arviointikertomuksen.

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ovat tarkastussäännön mukaan valtuutettuja.

Tarkastuslautakunnan jäsenet ja varajäsenet kaudella 2013–2016 ovat seuraavat:

– Maarit Jutila, pj	varajäsen Juhani Isotalus, Alavieska
– Heikki Häyrynen, varapj.	varajäsen Ritva Saviluoto, Nivala
– Terttu Alanen, jäsen	varajäsen Eero Myllykangas, Ylivieska
– Ahti Hannula, jäsen	varajäsen Maarit Silver, Sievi

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut JHTT Asko Vanhatupa, BDO Audiator Oy:stä.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut kalenterivuoden 2016 aikana kuusi kertaa ja vuoden 2017 keväällä neljä kertaa. Lautakunta on toimintavuotta 2016 koskevissa kokouksissaan kuullut terveystalouden johtajaa, hyvinvointipalvelujohtajaa sekä vs. kuntayhtymän johtajan ja talousjohtajan katsauksia kuntayhtymän taloudesta, toiminnasta ja toimintojen kehittämisestä.

Vuodelle 2016 hyväksymänsä arviointisuunnitelman mukaisesti tarkastuslautakunta on keskittynyt koko kuntayhtymän, hallinto- ja tukipalvelujen sekä hyvinvointi- ja terveystalouden toimialojen tavoitteiden toteutumisen seurantaan. Lisäksi lautakunta on kiinnittänyt huomiota sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan.

Tarkastuslautakunta on kuullut henkilöstöpäällikköä Kallion henkilöstöhallinnosta. Asialistalla olivat työhyvinvointi, rekrytointi, aktiivisen tuen malli, sairaspöissaolot ja esimieskoulutus. Lautakunta on kuullut myös kehittämisspäällikköä laadun hallinnasta ja strategisesta kehittämisestä.

Tarkastuslautakunta on saanut palveluspäälliköltä ja palvelujohtajalta katsa-

uksen kotiin annettavista palveluista. Lisäksi johtava ylilääkäri on antanut selvityksen kuntayhtymässä esiintyneistä hoitovirheistä, potilaan oikeuksista ja potilasvahingoista.

Lautakunta on saanut ajankohtaiskatsaukset myös peruspalvelukuntayhtymän hanketoiminnasta.

Tarkastuslautakunta perustaa vuoden 2016 arviointikertomuksensa edellä mainituissa kuulemistilaisuuksissa annettuihin ajankohtaiskatsauksiin, kuntayhtymän toimintakertomukseen, yhtymähallituksen ja yhtymäkokouksen pöytäkirjoihin sekä muuhun viranhaltijoiden ja työntekijöiden tarkastuslautakunnalle toimittamaan materiaaliin.

2. Puheenjohtajan katsaus

Tarkastuslautakunnan pääasiallinen tehtävä kuntalain mukaan on arvioida, ovatko yhtymäkokouksen asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Nykyinen tarkastuslautakunta on asetettu toimikaudelle 2013–2016.

Peruspalvelukuntayhtymä Kallion yhtymäkokouksen vuodelle 2016 asettamat tavoitteet ovat pääosin saavutettu hyvin. Kallion alueen huoltosuhde- ja sairastavuuskertoimet ovat korkeammat kuin muualla valtakunnassa tai Pohjois-Pohjanmaalla keskimäärin. Tähän verrattuna oman toiminnan kustannukset ovat pysyneet erittäin hyvin hallinnassa. Ostetun erikoissairaanhoidon kustannukset sen sijaan jatkavat nousuaan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon on tarkoitus siirtyä maakuntien vastuulle vuoden 2019 alusta. Tulossa olevan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tavoitteena on uudistaa palvelu- ja hoitoketjut mahdollisimman asiakaskeisiksi ja kustannustehokkaiksi. Uudistusta koskevat lait ovat jo eduskunnan käsittelyssä. Niitä täydennetään lailla asiakkaan valinnanvapaudesta. Sosiaali- ja terveystieteiden valinnanvapauden toimeenpano jaksotetaan. Maakunnat voivat aloittaa puoli vuotta etuajassa tai jäljessä. Näin on mahdollista varmistaa, että suomalaiset pienet ja keskisuuret yritykset pääsevät mukaan tuottamaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja.

Kuntayhtymä on varautunut tulevaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen muun muassa panostamalla lääkäreiden rekrytointiin. Kallio on edelleen osallistunut aktiivisesti maakunnalliseen Popster-työryhmien valmistelutyöhön.

Peruspalvelukuntayhtymä Kalliossa on edelleen panostettava oman toiminnan kehittämiseen, jossa ensiarvoisen tärkeässä roolissa on kuntayhtymän koko henkilöstö. Myös työhyvinvointiin on panostettava.

Kallion henkilöstö on ansainnut lämpimät kiitokset sitoutumisesta toiminnan kehittämiseen. Laadukkaita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja on ollut tarjolla kaikille jäsenkuntien asukkaille.

Tarkastuslautakunta kiittää kautensa päätteeksi peruspalvelukuntayhtymän hyvinvointipalveluja, terveyspalveluja ja hallintoa hyvin sujuneesta yhteistyöstä.

3. Edellisen vuoden arviointikertomuksen johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Vuodelta 2015 annetussa arviointikertomuksessa mainitut asiat on pääosin saatettu asianmukaisen kuntoon.

Kuntalain 121 §:n mukaan hallituksen tulee antaa yhtymäkokoukselle lausunnon niistä toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

4. Arvio asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

Toimintakertomuksessa on selvitetty kuntayhtymän riskejä sekä annettu kattava selvitys sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Kuntayhtymän talousarvio muutoksineen on käsitelty yhtymäkokouksessa ja lisämäärärahatarpeesta on annettu tieto jäsenkunnille riittävän ajoissa, jotta kunnat voivat tehdä tarpeelliset muutokset omiin talousarvioihinsa.

Kuntayhtymän vuoden 2016 tilinpäätös alitti alkuperäisen ja muutetun talousarvion toimintakatteen 0,1 prosentilla. Kuntayhtymän nettomenojen kasvu oli vain 1,6 prosenttia. Talousarviossa tilikauden henkilöstömenot alittuivat n.1,3 miljoonalla eurolla ja avustukset n. 0,4 miljoonalla eurolla. Palvelujen ostot ylittivät talousarvioon varatut määrärahat n. 1,6 miljoonalla eurolla ja aineet, tarvikkeet ja tavarat ylittyivät n 0,4 miljoonalla eurolla. Toimintatuottoja kertyi n. 0,3 miljoonaa euroa arvioitua enemmän.

4.1. Toiminnan ja talouden strategiset tavoitteet

Peruspalvelukuntayhtymä Kallion toiminta on järjestetty jäsenkuntien Alavieska, Nivala, Sievi ja Ylivieska 1.1.2012 voimaan tulleen perussopimuksen muutoksen mukaisesti.

Kuntayhtymän hallitus on 17.6.2016 päivittänyt palvelutoiminnan linjaukset, palveluiden järjestämisen linjaukset sekä erityiset kehittämisen ja resursoinnin painopistealueet. Palvelustrategian 2016–2018 mukaan strateginen suunnittelu jakaantuu toteuttamishjelmiin, toiminta- ja taloussuunnitelmaan, henkilöstöstrategiaan sekä viestintästrategiaan.

Yhtymäkokoukseen nähden sitovista tavoitteista on vuoden 2016 talousarviossa kohdassa 1.4 todettu: ”Yhtymäkokoukseen nähden yhtymähallitusta sitoo kokoomataulukon kulut ja tuotot ja netto yhteensä ja investointiosan loppusumma.”

Toimialajohtajilla on oikeus tehdä suursuoritteiden välisiä siirtoja kalenterivuositain enintään 1.000.000 euron määrään saakka. Tehdyistä muutoksista on raportoitava sopimustyöryhmälle ja yhtymähallitukselle.

Käyttösuunnitelman sisällöstä ja siihen tehtävistä muutoksista päättää yhtymähallitus, joka hyväksyy yksityiskohtaisen käyttösuunnitelman palveluittain yhtymäkokouksen hyväksyttyä talousarvion.

Talusojohtaja tarkentaa investointiosaan varattujen määrärahojen sitovuu-den kohteittain vuoden 2016 alussa.

Yhtymäkokoukseen nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet on määritelty talousarvion luvussa 4 ”Toimialojen toiminta- ja taloussuunnitelmat”.

Kuntayhtymän talouden kehityksestä saadaan riittävän ajoissa tietoa päätöksen tekoa varten.

Toimintakertomuksen liitteessä on esitetty kuntayhtymän talouden kannalta oleelliset talousluvut maisemataulukoiden muodossa.

4.2. Palvelualoittaisten tavoitteiden toteutuminen

a. Hallinto- ja tukipalvelut

Hallinto- ja tukipalveluille asetetut tavoitteet on saavutettu.

Tarkastuslautakunta pitää edelleen tärkeänä sähköisen asioinnin ja palveluiden kehittämistä. Kuntayhtymän tulee miettiä asioinnin turvaamista myös henkilöille, joilla ei ole käytössä tarvittavia tunnuksia asioiden hoitamiseen.

Tarkastuslautakunta pitää toimintolaskennan entistä laajempaa hyödyntämistä erittäin tärkeänä tavoitteena.

b. Hyvinvointipalvelut

Hallinnonalan palveluihin kuuluvat perhe- ja sosiaalipalvelut, hoito- ja hoivapalvelut.

Hyvinvointipalveluiden tavoitteena oli edistää ja tukea toiminnallaan alueen asukkaiden elämänhallintaa, terveyttä ja hyvinvointia sekä omatoimisuutta. Tavoitteena oli toimia ennaltaehkäisevästi ja tukea asiakkaiden kotona selviytymistä. Asiakaslähtöiset palveluprosessit edellyttävät yhteisistä toimintakäytännöistä sopimista ja käytäntöjen mallintamista yhdessä terveystaloiden ja muiden toimijoiden kanssa, joka sisältyy kaikkien hyvinvointipalveluiden tulosalueiden tavoitteisiin.

Vanhuspalvelulain mukaan kriteerit täyttävän vanhuksen täytyy päästä tehostettuun palveluasumiseen kolmen kuukauden sisällä. Kallion alueella yli kolme kuukautta jonottaneita on ollut kaikissa jäsenkunnissa Sieviä lukuun ottamatta. Tältä osin lain asettama tavoite ei täyty. Myös tilapäishoidon paikoista on edelleen puutetta. Kolmen kuukauden määräaika ylittyi vuoden vaihteessa Alavieskassa (kolme, edellisvuonna ei yhtään), Nivalassa (kuusi, edellisvuonna viisi) ja Ylivieskassa (kolme, edellisvuonna kaksi) Sievissä edellisvuonna jonossa oli kuusi henkilöä.

Vanhusten tehostetun palveluasumisen jonoa purkaa lähivuosina valmistuva uusi yksikkö Sievissä. Myös Nivala ja Ylivieska ovat saamassa uudet tehostetun palveluasumisen yksiköt. Lisäksi Ylivieskaan on tulossa 15-paikkainen kehitysvammaisten yksikkö.

Kotihoidon sairaanhoitajien välittömän asiakasajan kasvua lautakunta pitää oikeansuuntaisena kehityksenä.

Tarkastuslautakunta pitää erittäin tärkeänä jatkuvaa ja riittävää panostusta painopistealueena olevaan vanhusten kotona asumisen tukemiseen ja palveluketjun toimivuuteen.

Pitkäaikaisesti sijoitettuina on kuntayhtymän alueella 88 lasta ja nuorta. Lastensuojelun tukea tarvitsevia lapsia ja perheitä oli 416. Määrää voidaan pitää korkeana. Lastensuojeluilmoituksia ja -hakemuksia oli vuonna 2016 melkein tuhat. Määrä kuitenkin pieneni vuoteen 2015 verrattuna. Lapset puheeksi -menetelmän käytön laajentamista lautakunta pitää edelleen tarpeellisenä.

Lautakunnan mielestä toimialat ja organisaatorajat ylittävää yhteistyötä jäsenkuntien kanssa pitää edelleen lisätä.

Hyvinvointipalveluille asetetut muut tavoitteet on pääosin saavutettu.

c. Terveyspalvelut

Terveyspalveluihin kuuluvat vastaanotto- ja vuodeosastopalvelut, erikoissairaanhoidon ja kuntoutus, työterveyshuolto, suun terveydenhuolto, ympäristöterveydenhuolto ja aikuispsykososiaaliset palvelut,

Terveyspalveluille asetetut tavoitteet ovat pääosin toteutuneet.

Erikoissairaanhoidon kustannukset ylittivät talousarvion. Toteuma oli 103%.

Ympäristöterveydenhuollossa eläinlääkintähuollon kokonaissuoritemäärä on laskenut. Eläinlääkäreiden työhyvinvointiin on kiinnitettävä huomiota ympäri-vuorokautisen päivystyksen johdosta.

Päivystyksen ja kiireettömän vastaanoton suhde on muuttunut oikeaan suuntaan, mutta tavoitteeseen ei vielä ole päästy. Toisena vuonna peräkkäin kiireettömän vastaanoton osuus on suurempi kuin päivystyksen (toteutunut 59 %/41 % kun tavoite oli 75 %/25 %).

Kotisairaaloiminta on ollut vähäisempää vuonna 2016 kuin vuonna 2015. Siirtoviivemaksuja on saatu kuriin.

Kahdeksan kuukauden ikäisten lasten lääkärintarkastukset eivät ole toteutuneet, vaikka ne ovat lakisääteisiä.

5. Henkilöstö

Osaava henkilöstö ja sen riittävyys ovat kuntayhtymän palvelutuotannon onnistumisen perusedellytys. Henkilöstöstrategiaan on päivitetty uudet tavoitteet vuosille 2016–2018.

Avoimna olleisiin paikkoihin ei aina ollut päteviä hakijoita. Varhaiskasvatuksen siirtyminen peruskuntiin vähensi peruspalvelukuntayhtymän henkilöstön määrää. **Kuntayhtymän palkkakustannusten lasku oli 18,4 % ja varhaiskasvatuksen henkilöstön kunnille siirtymisen vaikutus oli 23,1 %.**

Henkilöstökoulutukseen on tilikaudella käytetty 89 % (vuonna 2015 67 % ja 2014 50,9 %) talousarvioon varatusta määrärahasta. Kehitystä on tapahtunut.

Vakinaisen henkilöstön keskimääräiset koulutuspäivät ovat lisääntyneet edellisvuoden 3,2 päivästä 3,5 päivään. Koulutussuositus on kolme päivää/työntekijä.

Toiminta on ollut suosituksen mukaista mutta kuntayhtymän on tarpeen kiinnittää huomiota koko henkilöstön tasapuoliseen kouluttamiseen.

Erillinen Kallion henkilöstökertomus antaa selkeän ja realistisen kuvan kuntayhtymän henkilöstön tilanteesta.

Vakituisen henkilöstön nettotyöpanos suhteessa kokonaisnettotyöpanokseen on pysynyt jokseenkin ennallaan.

Työyhteisön koko henkilöstön sairauspoissaolojen määrä on ollut vuonna 2016 yhteensä 21 892 eli noin 20 päivää/työntekijä.

Sairauspoissaolojen keston lyhentäminen 14 kalenteripäivään ei onnistunut. Toteutuma oli 21,1 kalenteripäivää henkilötyövuotta kohti. Terveyspalveluissa päästiin 14,8 työpäivään. Vuonna 2015 sairauspoissaolon keskipituus oli 22,9 kalenteripäivää.

Työtapaturmien määrä on laskenut. Vuonna 2016 tapaturmia oli 45 ja edellisenä vuonna 59. Työtapaturmien aiheuttamien sairauspoissaolopäivien määrä laski 115:een, kun vuonna 2015 niitä oli 724 (vuonna 2014 määrä oli 343.)

Kuntayhtymän on edelleen tarpeen kiinnittää erityistä huomiota sairauspoissaolojen syihin ja tarpeellisilta osin kehittää työhyvinvointia.

Henkilöstön keski-ikä on laskenut 44 vuoteen (vuonna 2015 47,6 vuotta). Syynä lienee varhaiskasvatuksen henkilöstön siirtyminen kuntien palvelukseen.

Kuntayhtymän palveluksessa on yli 55-vuotiaita 284 työntekijää (26 %), joista merkittävä osa saavuttaa eläkeiän kolmen vuoden sisällä.

Kuntayhtymän on tarpeen kiinnittää henkilöstöstrategiassaan huomiota henkilöstön saatavuuteen.

6. Muut havainnot

Toimintakertomuksessa on edelleen tarpeen selvittää perussopimuksen ehtojen täyttymistä siltä osin, toteutuuko palvelujen järjestäminen yhdenvertaisesti koko Kallion toimialueella ja sitä, että toteuttaako ns. ”maisemamalliin” perustuva laskutus jäsenkuntien osalta aiheuttamisperiaatetta sekä yhdenmukaista perustetta.

Kuntayhtymän toiminnassa ilmenevistä hoitovirheistä, potilasvahingoista ja erilaisista läheltä piti tapauksista on tarpeen laatia seurantaraportteja, joita voidaan hyödyntää toiminnan kehittämisessä.

7. Yhteenveto

Yhtymäkokouksen asettamista sitovista tavoitteista johdetut eri toimialojen käyttösuunnitelmien tulee tukea taloustavoitteiden ja toiminnallisten sekä perussopimuksessa sovittujen tavoitteiden saavuttamista.

Toimintakertomuksen kohdassa 9 ”Talousarvion toteutuminen” on kerrottu yksityiskohtaisesti asetettujen tavoitteiden toteutumisesta tai toteutumattomuudesta.

Vuodelta 2016 laadittu toiminta- ja tilinpäätöskertomus noudattaa kirjanpitolautakunnan kuntajaoston (Kila) antamaa suositusta.

8. Tili- ja vastuuvapauden myöntäminen

Lautakunta yhtyy tilintarkastajan lausuntoon tili- ja vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille.

9. Toimenpide-esitys arviointikertomuksen johdosta

Tarkastuslautakunta esittää, että yhtymäkokous pyytää yhtymähallitusta havainnoimaan ja huomioimaan edellä esitetyt huomiot ja puutteet sekä raportoimaan niiden korjaustoimenpiteistä syksyllä 2017 pidettävälle yhtymäkokoukselle.

Ylivieskassa 5.4.2017

Maarit Jutila
puheenjohtaja

Heikki Häyrynen
varapuheenjohtaja

Terttu Alanen
jäsen

Ahti Hannula
jäsen